

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК: 314.15:042.62

JEL Classification: F22, J61

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.10\(43\).7-16](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.10(43).7-16)

І.О. Андрощук, доцент, канд. екон. наук, доц.

А.О. Доренська, асистент

*Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна***Перспективи розвитку співпраці України з ЄС у сфері трудової міграції**

У статті розглянуто перспективи розвитку співпраці України з країнами ЄС у сфері регулювання трудової міграції. Встановлено, що в даний час міжнародна трудова міграція є одним із найхарактерніших проявів глобалізації світової економіки у зв'язку з тим, що нині загальна кількість країн-реципієнтів становить близько 67 країн у порівнянні з 39 країнами кілька десятиліть тому, при цьому кількість країн-донорів зросла з 29 до 55. Визначено, що основними причинами таких змін є: глобальні політичні кризи та зміни світової системи координат.

Висунуто та доведено гіпотезу, що з огляду на об'єктивні чинники, в тому числі політичні та наявність збройного конфлікту в країні, найближчим часом еміграція лише зростатиме через стан економіки та бажання отримати матеріальний дохід. Розглянуто причинно-наслідкові зв'язки між міграцією та соціально-економічним станом економіки шляхом аналізу основних її показників, серед них такі як: чисельність населення, рівень народжуваності, рівень освіти та коефіцієнт утримання. Висунуто та доведено гіпотезу, що саме розмір заробіної плати є однією з причин звільнення за власним бажанням або небажання продовжувати трудовий договір. Досліджено географічне мапування трудових мігрантів з України в країнах світу.

Визначено ключові макроекономічні змінні, такі як зростання ВВП, (не)зайнятість, потоки грошових переказів, міжнародна допомога та прямі іноземні інвестиції, які мають вирішальне значення для розуміння наслідків міграції, оскільки забезпечують стан економічної ситуації в будь-якій країні. Проаналізовано прогностичні значення зростання ВВП та ВВП на душу населення України в контексті висунення гіпотези щодо подальших міграційних тенденцій. Встановлено необхідність регулювання негативних наслідків для економіки України з метою протидії негативним наслідкам в майбутньому у зв'язку зі зменшенням чисельності економічно активного населення, яке є основним продуцентом ВВП країни.

трудова міграція, ЄС, чисельність населення, криза, грошові перекази, соціально-економічний рівень економіки

Постановка проблеми. Міжнародна трудова міграція є одним із найбільш характерних проявів глобалізації світової економіки. Експерти Міжнародної організації з міграції (МОМ) виявили, що кількість країн-реципієнтів зросла з 39 до 67 за останні кілька десятиліть, а кількість країн-донорів (до останніх слід відносити й Україну, як країну-донора робочої сили до країн ЄС) через глобальні політичні кризи та зміни у світовій системі координат з питань невтручання в системи інших країн від 29 до 55.

Серед багатьох актуальних проблем, які сьогодні постають перед Україною, однією з найбільш гострих проблем виступає трудова міграція. Актуалізують дану проблему підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, запровадження безвізового режиму для її громадян та процес глибоких структурних трансформацій в усіх сферах суспільного життя, зокрема політичного, економічного, соціального та культурного спрямування, що пов'язане зниження рівня життя населення та зростання безробіття. Ця та інші причини призводять до трудової міграції з України до країн з вищим рівнем життя, що й актуалізує дослідження динаміки та структури трудової міграції з України в контексті економічної асоціації з ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблем трудової міграції в Україні в контексті структурних зрушень економіки та євроінтеграційних процесів займалося широке коло вчених як зарубіжних, так і вітчизняних. Наприклад, Брубейкер Р. розглядає вплив міграційних процесів на розвиток національної економіки у вимірі їх впливу на структуру економіки, конкурентоспроможність та національну ідентичність [8]. Тоді як Гайдуцький В. досліджує масштаби розвитку трудової міграції в світі [1-2].

У спектрі досліджень Малиновської О. ключові аспекти розвитку міграційних процесів в Україні після здобуття нею незалежності, окреслюючи ключові віхи кожного періоду [12]. Сціпіоні М. акцентує увагу на невдачах міграційної політики ЄС, зокрема на періоді після міграційної кризи 2015 року [13]. Вплив міграції та грошових переказів на доходи та розподіл вивчали у своїх дослідженнях Атаманов А., Люкке М., Махмуд Т. О., Могилевський Р., Терещенко К. та ін. [7]. Хмілевська І., Доброчек Г. та Пузинкевич Я. об'єктом свого дослідження обрали нову хвилю міграційних процесів із України до Польщі [9]. Натомість Майданік І. розглядав особливості темпоральних характеристик зовнішньої трудової міграції в Україні та особливості її структури [4-5].

Досить ґрунтовними виступають дослідження Лібанової Е., які стосуються наукового пошуку аспектів економічних наслідків трудової міграції [3; 10]. Поряд із тим потребують більш детального вивчення особливості трудової міграції з України до країн ЄС в контексті нових викликів та кризових передумов розвитку національної економіки.

Постановка завдання. Метою даного дослідження виступає виявлення передумов, причин та наслідків трудової міграції в контексті соціально-економічного впливу на розвиток економіки України, а також перспектив розвитку співпраці з країнами ЄС у сфері регулювання трудової міграції.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж проаналізувати основні тенденції та масштаби української трудової міграції, варто зазначити, що ці дані не зовсім точні, оскільки частина українців виїжджає за кордон не для працевлаштування, але потім залишається за кордоном у пошуках роботи. Існує також неофіційна зайнятість, тому дані про кількість трудових мігрантів в Україні досить відрізняються.

Перш ніж перейти до детальної статистики, варто звернути увагу на графічне представлення мігрантів з України в країнах світу (рис. 1. (а)) та навпаки в Україні мігрантів із інших країн світу (рис. 1 (б)).

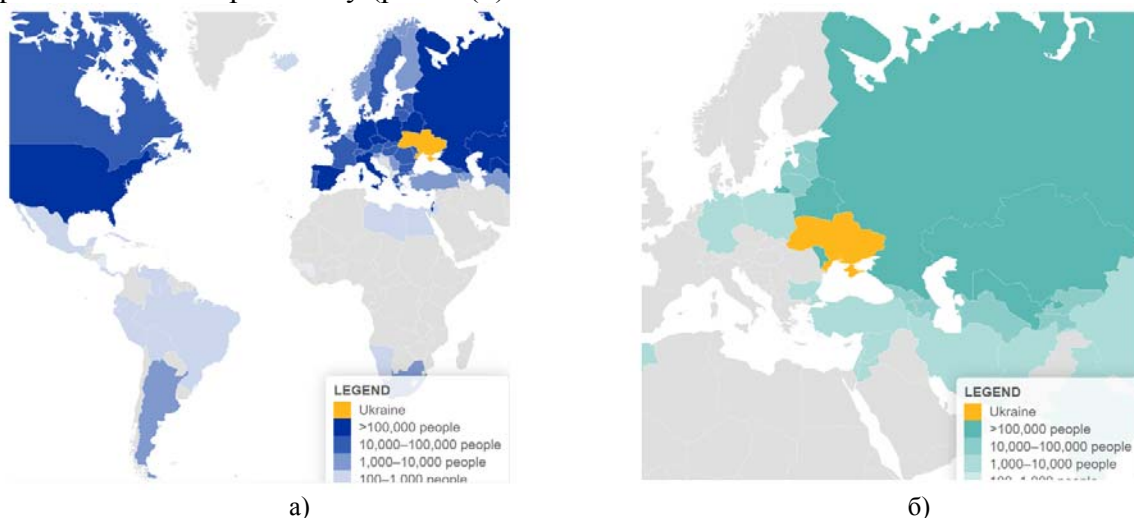

Рисунок 1 – Мапа міграційних потоків із України та в Україну

Джерело: складено авторами на основі [6]

Як бачимо з рис. 2, еміграційні потоки з України суттєво змінилися за останні 30 років. Якщо з 2003 року спостерігається тенденція до зниження чисельності трудових мігрантів, досягнувши першого піку скорочення на 19% в 2009 році, то в наступному періоді ситуація кардинально змінюється через економічні чинники, які негативно вплинули на рівень еміграції: після міжнародної банківської кризи 2008 року, що почалася в США, національна валюта зросла по відношенню до долара, покращивши економічне середовище в країні. Між 2010 і 2014 роками зростання було повільним. У 2014 році в країні почалися політичні заворушення: був окупований Крим і розпочався збройний військовий конфлікт з Росією, що відповідно вплинуло на показник еміграції до країни. Натомість, у 2017 році, після запровадження безвізового режиму, більшість українців емігрували до країн ЄС у пошуках роботи, переважно до Польщі.

Варто зазначити, що між 2014 і 2018 роками політичні чинники стали визначальним фактором еміграції. Наприкінці 2019 – на початку 2020 року спалах коронавірусної хвороби (COVID-19) суттєво стимулював зменшення міграційних потоків, які стали природно-кліматичним чинником як у світі, так і в Україні. Тому основні чинники, які впливають на еміграцію в Україну – економічні, політичні та природні.

Аналізуючи імміграційний потік, спостерігаємо, що наприкінці 2020 рік лівова частка іммігрантів припадає на вікову категорію 45-60 років, яка становила близько 821057 осіб жіночої статі та, відповідно, 607491 осіб чоловічої статі. У гендерному відношенні маємо чітко виражене превалювання жінок серед іммігрантів в Україну.

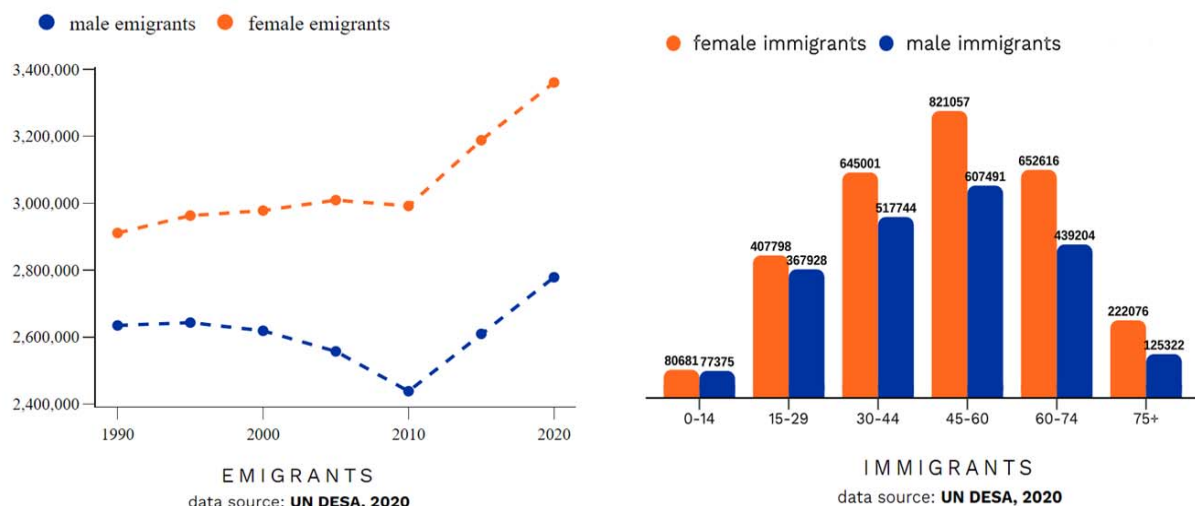

Рисунок 2 - Динаміка міграційних потоків із України та в Україну

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Таким чином, на даний момент за кордоном проживає 6 139 144 трудових мігрантів з України, що становить 14% загальної чисельності населення України, з них 45,3% – чоловіки, а 54,7% – жінки. Тоді як чисельність іноземних іммігрантів становить 11,3% населення України, з них 43% - чоловіки, а 57% - жінки.

На рис. 3 видно частку іммігрантів у загальній чисельності економічно активного населення України за віковими групами. З рис. 3 видно, що іммігранти займають лише 11,18 % у віковій структурі 20-34 років, 12,83% у віковій структурі 35-49 років тв. 15,40% у віковій структурі 50-64 роки, що свідчить про незначну їх чисельність та, відповідно, відносну активність через віковий фактор.

Політичні заворушення та економічна криза в країні, що почалася в 2014 році, призвели до скорочення потоків емігрантів до Росії, ще більш кардинально тенденція

посилилася після повномасштабного вторгнення наприкінці лютого 2022 року й нині посилюється. Так країни ЄС, зокрема найбільшою мірою Польща, замінюють Росію як основну країну призначення трудових мігрантів в попередні роки, що є досить логічним не лише через політичні переконання, а й з економічної точки зору завдяки вищій заробітній платі, географічній близькості та відкриттю безвізового режиму та доступності ринку праці [14]

Додатковим свідченням даної тенденції виступає також грошовий потік в Україну з країн ЄС [11].

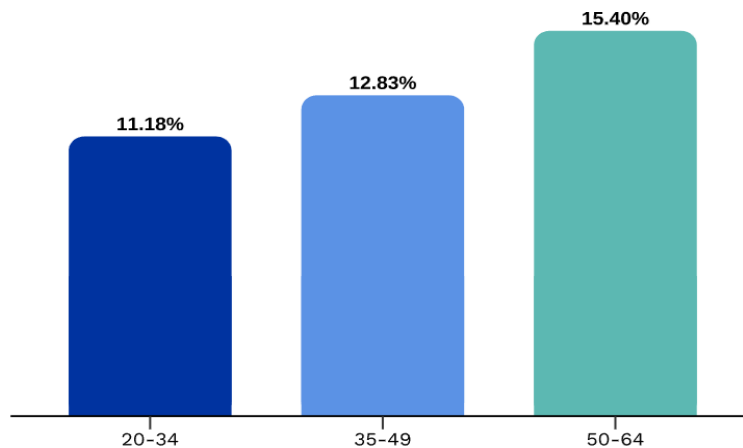

Рисунок 3 - Частка іммігрантів у загальній чисельності економічно активного населення України за віковими групами, %

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Загалом, експерти ООН свідчать, що Україна входить до десятки країн з найбільшою кількістю трудових мігрантів [15]. Так склалося історично, оскільки Україна втратила 15-20% свого інтелектуального потенціалу через еміграцію в 1990-х роках. У період реформ (1991-2000 рр.) 70-80% математиків виїхали з країни, а 50% фізиків-теоретиків продовжували працювати за кордоном. Щорічна вартість виїзду з України науковців і висококваліфікованих спеціалістів оцінюється в понад 1 млрд. дол. США.

Загалом аналізуючи динаміку міграційних потоків України варто відзначити, що за останні роки вони лише посилилися з огляду на об'єктивні чинники, серед яких політичні та наявність збройного конфлікту на території країни. Саме тому ж всі підстави стверджувати, що еміграція найближчий період буде лише зростати з огляду на стан економіки та бажання отримати матеріальний дохід.

Далі, вважаємо за потрібне, більш детально дослідити причино-наслідкові зв'язки між міграцією та соціально-економічним станом економіки шляхом аналізу основних її показників, серед них такі як: чисельність населення, рівень народжуваності, рівень освіти та коефіцієнт утримання, що дозволяє краще зрозуміти, як міграція може вплинути на демографічну ситуацію в країні, а відповідно на трудовий потенціал, а отже економічних розвиток у майбутньому періоді

Рис. 4 демонструє, як змінилося населення України за останні два десятиліття. Ця тенденція дає змогу прогнозувати тенденцію розвитку економіки країни у майбутньому періоді. Така тенденція може свідчити про наявність деструктивних зрушень в економіці, що негативно впливатиме на відтворення ВВП країни через міграційні чинники та природні.

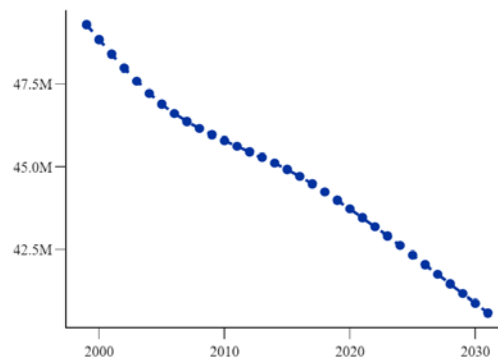

Рисунок 4 - Динаміка фактичної чисельності населення України та прогноз до 2030 року, млн. осіб

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

У продовження вищенаведеної тези, вважаємо за доцільне, навести коефіцієнт рівня народжуваності, який впливає на загальну чисельність населення країни (рис. 5).

Коефіцієнт народжуваності, що дорівнює 2,1, є «рівнем відтворення», який є швидкістю, з якою популяція відновлюється від одного покоління до наступного. Рівень народжуваності нижче 2,1 створює соціальні та економічні проблеми. Як видно з рис. 5, для України характерним є значення нижче 2,1, що повністю підтверджує вищенаведену гіпотезу.

Таким чином, лише створення сприятливих умов для імміграції та повернення трудових мігрантів в країну походження може допомогти подолати ці виклики, проте виключно за умови стабільного ВВП.

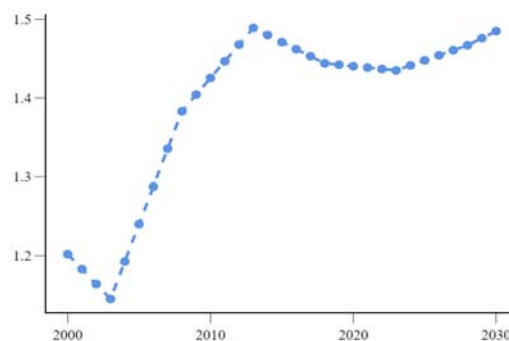

Рисунок 5 - Динаміка показника рівня народжуваності для населення України

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Ще одним із наслідкових моментів міграції виступає освіта. Адже міграція та освіта пов'язані між собою кількома способами. Доступ до освіти є основоположним, оскільки він впливає на життєві можливості людей і підвищує їх економічну та громадянську участь, що є досить важливим у випадку мігрантів, щоб допомогти їм інтегруватися або реінтегруватися.

Якісна освіта також пов'язана зі зменшенням дискримінації, ксенофобії та стереотипів. Освіта посилює громадянську інтеграцію через залучення окремих осіб, шкіл і громад. Завдяки міграції та освіті мігранти можуть розвивати знання, навички та компетентності, а також здійснювати внесок у соціальний та економічний розвиток як країни походження так і країни призначення. Оскільки аналогічним чином впливають на освітні результати суспільства.

Як свідчать аналітичні звіти, з 2007 по 2014 рік кількість українських студентів, які навчаються за кордоном, зросла з 25 тис. до майже 50 тис., а в 2019 році – ще на

54% до близько 78 тис. осіб, з них близько 60% в країнах ЄС, зокрема у Польщі, Німеччині, Чехії та Словаччині. Більше того, після повномасштабного вторгнення РФ на територію України комісар Марія Габріель 2 березня 2022 року оголосила, що Комісія забезпечить максимальну гнучкість у впровадженні проектів «Еразмус+» за участю українських студентів та співробітників університетів, що дає всі підстави говорити про зростання вищезазначеної чисельності в найближчий період, а отже зниження якості трудового потенціалу у майбутньому періоді. Окрім того, у підсумку, освітня міграція провокує збільшення чисельності трудової міграції з огляду на тісний взаємозв'язок.

Ще одним цікавим та інформативним показником є коефіцієнт вікової залежності, що являє собою відношення утриманців (людей молодше 15 років і старше 64 років) до населення працездатного віку (віком 15-64 роки).

На рис. 6 представлено дані коефіцієнта вікової залежності для населення України, які вказують на частку утриманців на 100 осіб працездатного віку. Як видно з рис. 6, коефіцієнт впродовж останніх десяти років має негативну тенденцію, адже зріс з 42,5% у 2010 році до 49,1% у 2020 році, що відповідає показнику 1990 року. Як наслідок, еміграція може спровокує ще більш стрімке зростання коефіцієнта залежності.

Подібним чином створення сприятливих умов для імміграції та повернення може збільшити робочу силу, таким чином призводячи до зменшення коефіцієнта залежності.

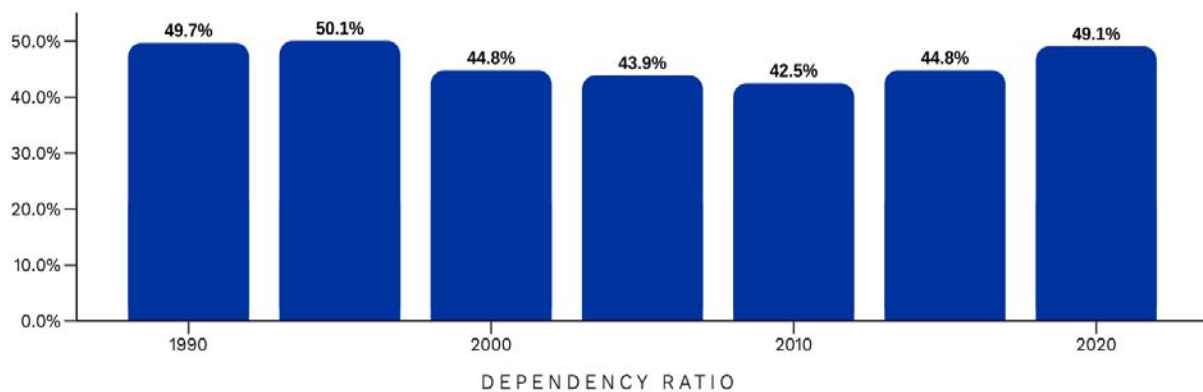

Рисунок 6 - Динаміка коефіцієнта вікової залежності для населення України

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Макроекономічні змінні, такі як зростання ВВП, (не)зайнятість, потоки грошових переказів, міжнародна розв'язкова допомога та прямі іноземні інвестиції, є вирішальними для розуміння наслідків міграції, оскільки вони забезпечують загальний огляд економічної ситуації будь-якої країни. Змінні, що впливають на міграцію, можна концептуалізувати двома загальними термінами: фактори «підштовхування» та «притягування» (фактор притягування призводить до імміграції, тоді як фактор підштовхування призводить до еміграції).

Відповідно, економічні змінні, які досліджуються, можуть виступати факторами для зростання чи зниження кількості мігрантів. Наприклад, зниження ВВП безпосередньо провокує населення України до еміграції, оскільки населення прагне знайти кращі економічні можливості для реалізації свого трудового потенціалу. Як видно з рис. 7, показник ВВП та ВВП на душу населення, мали хвилеподібну тенденцію впродовж 2000-2020 років, що повністю відображає наявну тенденцію міграційних потоків.

Прогнозне значення зростання ВВП та ВВП на душу населення, подане на рис. 7, за даними Світового банку, з великою ймовірністю не має підстав, оскільки було здійснене до початку повномасштабного вторгнення на територію України. Ще одним

інформативним показником позитивного впливу трудової еміграції на економіку країни походження трудових мігрантів є грошові потоки міжнародних переказів.

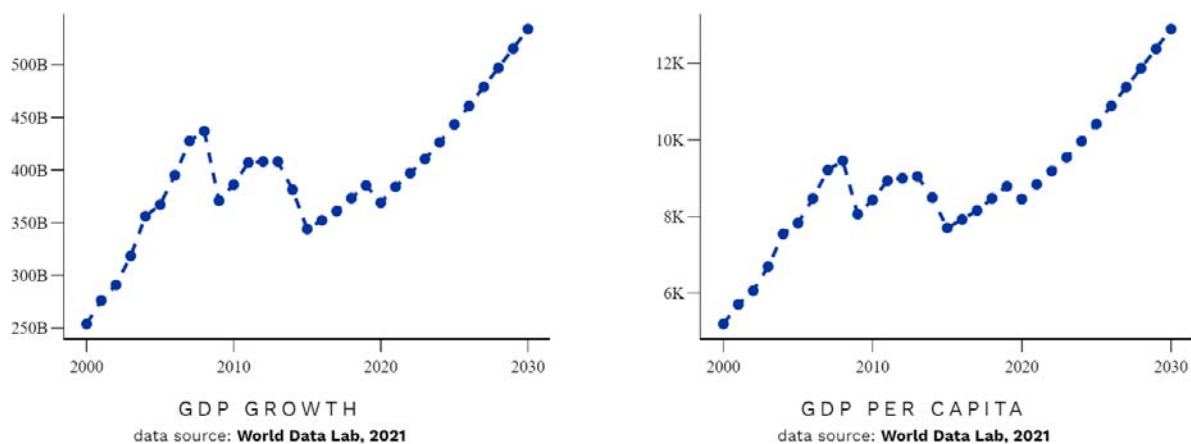

Рисунок 7 - Динаміка ВВП та ВВП на душу населення України впродовж 2000-2020 років та прогнозне значення на період до 2030 року, млрд. дол. США

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Як видно з рис. 8, відсоткова доля грошових переказів у загальній структурі ВВП України складала близько 3% у 2010 році, 5.5% у 2014 році, 9.5% - у 2015 році, 10.5% у 2016 році, 11.5 у 2018 році, що відображає виключно зростаючу тенденцію, яка спричинена зміною географічного вектору трудових мігрантів із РФ до країн ЄС, в яких рівень заробітної плати є значно вищим. Поряд із тим, зниження тенденції до рівня 2016 року у 2019-2020 роках було спровоковане настанням пандемії корона вірусу.

Отже, Україна виступає потужним донором робочої сили у світі. Динаміка міграційних потоків засвідчує зростання попиту на українську робочу силу за кордоном, з однієї сторони, та, з іншої, посилення міграційних факторів, серед них такі як: політичні, економічні та природні. Як наслідок, українська економіка, виграє від грошових переказів, адже вони займають близько 10% ВВП України, але поряд із тим втрачає людський потенціал, в першу чергу інтелектуальних ресурсів.

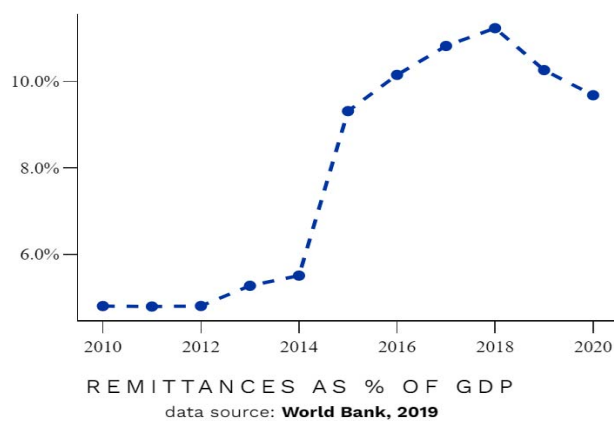

Рисунок 8 - Динаміка значення грошових переказів емігрантів в Україну по відношенню до значення ВВП, %

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Все це проковує необхідність урегулювання негативних наслідків для української економіки аби протидіяти її спаду у майбутньому через зниження чисельності економічно активного населення в перспективі, які є основними продуцентами ВВП країни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, Україна виступає потужним донором робочої сили у світі. Динаміка міграційних потоків засвідчує зростання попиту на українську робочу силу за кордоном, з однієї сторони, та, з іншої, посилення міграційних факторів. Доступ до освіти є основоположним, оскільки останній впливає на життєві можливості населення та підвищує їх економічну та громадянську участь. Безробіття виступає не лише економічною проблемою, а й соціальною, адже збільшення реального рівня безробіття на 1% призводить до зменшення вартості реального ВВП на 2,5%. В ході аналізу було встановлено, що кількість безробітного населення працездатного віку впродовж 2010-2021 року мала відносно змінну тенденцію.

Виходячи з вищенаведеної аналітики можемо зробити припущення, що саме звільнення за власним бажанням або небажання продовжувати трудовий договір спричинені розміром заробітної плати. Дане припущення підтверджено відповідним значенням динаміки середньої заробітної плати. Варто звернути увагу на географічне представлення мігрантів з України в країнах світу: кількісно, трудових мігрантів із України найбільше в рф та країнах ЄС, зокрема в Польщі, Німеччині, Італії, Іспанії.

Таким чином, встановлено, що однією з головних ролей трудової міграції є забезпечення притоку робочої сили для країн ЄС, особливо у секторах, де відсутній дефіцит робочої сили. Українські працівники часто займаються некваліфікованою роботою, такою як будівництво, сільське господарство, догляд за літніми людьми, а також у сфері послуг та інших галузях. Вони допомагають заповнити прогалини на ринку праці в країнах ЄС та підтримують економічне зростання та розвиток цих країн. В такому контексті трудова міграція відіграє важливу роль у внутрішній економіці України. Відправлення українських працівників за кордон на роботу допомагає зменшити безробіття та підвищити рівень заробітної плати в країні. Грошові перекази від трудових мігрантів становлять значну частку валютних надходжень до України і сприяють зміцненню економічної стабільності та соціального благополуччя.

Динаміка міграційних потоків засвідчила зростання показника еміграції до країн ЄС впродовж останнього десятиріччя. Мають місце негативні наслідки трудової міграції для України, адже відтік робочої сили може мати негативний вплив на розвиток України, зокрема у сфері освіти, охорони здоров'я та інших соціальних сферах. Крім того, трудова міграція може впливати на демографічну ситуацію в країні, зокрема на зростання показника старіння населення та зменшення робочої сили. Отже, трудова міграція в Україні в контексті економічної асоціації з ЄС виконує важливу функцію забезпечення робочої сили для країн ЄС та сприяє економічному розвитку як України, так і цих країн. Однак, її наслідки потрібно уважно аналізувати та керувати ними, забезпечуючи баланс між користю та можливими негативними наслідками для всіх сторін, особливо для України, як країни-донора. Як наслідок, нами було запропоновано розробити комплексний підхід у розвиток співпраці між Україною та ЄС з метою посилення позитивних переваг від зростання міграційних процесів. А також пропозиції щодо розвитку співпраці України з ЄС у сфері трудової міграції, які сприятимуть більш ефективному використанню потенціалу трудової міграції та забезпеченню вигод для обох сторін. Це може включати створення спеціальних робочих груп або комітетів для взаємодії та обговорення питань, пов'язаних з трудовою міграцією; захист прав працівників; програми професійного розвитку тощо. Як наслідок це надасть змогу Україні планомірно інтегруватися в економічний простір ЄС шляхом розвитку ефективних міграційних потоків.

Перспективою подальших пошуків у напрямі дослідження є вивчення ефективних інструментів міграційної політики у призмі сучасних викликів з метою уникнення дестабілізації та поширення негативних настроїв серед населення.

Список літератури

1. Гайдуцький А.П. Масштаби трудової міграції українців за кордон. *Економіка та держава*. 2017. № 8. С. 82–86.
2. Гайдуцький А.П. Світовий ринок міграційного капіталу. *Вісник НБУ*. 2018. № 1. С. 34–37.
3. Лібанова Е., Фтомова О. Особисті перекази мігрантів: оцінка масштабів і наслідків. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. 37(3), 1129. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2019.03.011>.
4. Майданік І.П. Сучасні риси висококваліфікованої міграції в Україні та світі: основні тенденції та структура. *Україна: аспекти праці*. 2018. № 2. С. 43–49.
5. Майданік І. П. Темпоральні характеристики зовнішньої трудової міграції в Україні. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2020. 255 с.
6. Міжнародна організація з міграції. URL: <https://iom.org.ua/ua/migraciya-v-ukrayinicyfry-i-fakty-2019> (Дата звернення: 07.11.2023)
7. Atamanov, A., Luecke, M., Mahmoud, T. O., Mogilevsky, R., Tereshchenko, K., Tourdyeva, N. A., et al. (2009). Income and distribution effects of migration and remittances: Analysis based on CGE models for selected CIS countries. *CASE network reports*. No 86. Warsaw.
8. Brubaker R. Migration, Membership, and the Modern Nation-State: Internal and External Dimensions of the Politics of Belonging. *The Journal of Interdisciplinary History*. Vol. 41, No. 1 (Summer 2010), pp. 61-78. The MIT Press. URL: <https://www.jstor.org/stable/40785026>
9. Chmielewska, I., Dobroczek, G., & Puzynkiewicz, J. (2016). A new wave of Ukrainian migration to Poland. URL: <https://financialobserver.eu/poland/a-new-wave-of-ukrainian-migration-to-poland/> (Дата звернення: 07.11.2023)
10. Libanova E. Labour migration from Ukraine: Key features, drivers and impact. *Economics and Sociology*. 2019. Vol. 12, No. 1. P. 313–328. doi: <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2019/12-1/19>.
11. Lücke M., Saha D. Labour migration from Ukraine: Changing destinations, growing macroeconomic impact. German Advisor Group. 2019. URL: https://www.german-economic-team.com/ukraine/wpcontent/uploads/sites/7/GET_UKR_PS_02_2019_en.pdf (Дата звернення: 07.11.2023)
12. Malynovska O. International Migration of the Ukrainian Population Since Independence: Migration from the Newly Independent States. *Societies and Political Orders in Transition*. P. 169–185. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-030-36075-7_8.
13. Scipioni M. Failing forward in EU migration policy? EU integration after the 2015 asylum and migration crisis. *Journal of European Public Policy*. 2018. № 25:9. pp. 1357-1375. DOI: 10.1080/13501763.2017.1325920.
14. Skoczyska-Prokopowicz B. Labor emigration from Ukraine to Poland: history and current status. *Journal of the Belarusian State University. Sociology*. 2018. Vol. 1 pp. 195-204
15. World Migration Report 2020: International Organization for Migration. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf (Дата звернення: 15.11.2023)

References

1. Haidutskiy, A.P. (2017). Masshtaby trudovoi mihratsii ukrayntsiiv za kordon [Scales of labor migration of Ukrainians abroad]. *Ekonomika ta derzhava - Economy and the state*. Vol. 8, 82–86 [in Ukrainian].
2. Haidutskiy, A.P. (2018). Svitovyi rynek mihratsiinoho kapitalu [The world market of migration capital]. *Visnyk NBU - Visnyk of the National Bank of Ukraine*. Vol. 1, 34–37 [in Ukrainian].
3. Libanova, E., & Ftomova, O. (2019). Osobysti perekazy mihrantiv: otsinka masshtabiv i naslidkiv [Migrants' personal remittances: an assessment of the scope and consequences]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika - Demography and social economy*, 37(3), 1129. Retrieved from <https://doi.org/10.15407/dse2019.03.011> [in Ukrainian].
4. Maidanik, I.P. (2018). Suchasni rysy vysokokvalifikovanoi mihratsii v Ukraini ta sviti: osnovni tendentsii ta struktura [Modern features of highly skilled migration in Ukraine and the world: main trends and structure]. *Ukraina: aspekty pratsi - Ukraine - aspects of work*. Vol. 2, 43–49 [in Ukrainian].
5. Maidanik, I.P. (2020). *Temporalni kharakterystyky zovnishnoi trudovoi mihratsii v Ukraini [Temporal characteristics of external labor migration in Ukraine]*. Kyiv: Instytut demohrafiï ta sotsialnykh doslidzhen im. M.V. Ptukhy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
6. Mizhnarodna orhanizatsiia z mihratsii [International Organization for Migration]. *iom.org.ua*. Retrieved from <https://iom.org.ua/ua/migraciya-v-ukrayinicyfry-i-fakty-2019> [in Ukrainian].
7. Atamanov, A., Luecke, M., Mahmoud, T.O., Mogilevsky, R., Tereshchenko, K., Tourdyeva, N. A., et al. (2009). Income and distribution effects of migration and remittances: Analysis based on CGE models for selected CIS countries. *CASE network report*, No 86. Warsaw [in English].
8. Brubaker, R. (2010). Migration, Membership, and the Modern Nation-State: Internal and External

- Dimensions of the Politics of Belonging. *The Journal of Interdisciplinary History*, Vol. 41, No. 1 (Summer), 61-78. The MIT Press. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/40785026> [in English].
9. Chmielewska, I., Dobroczycki, G., & Puzynkiewicz, J. (2016). A new wave of Ukrainian migration to Poland. *financialobserver.eu*. Retrieved from <https://financialobserver.eu/poland/a-new-wave-of-ukrainian-migration-to-poland/> [in English].
 10. Libanova, E. (2019). Labour migration from Ukraine: Key features, drivers and impact. *Economics and Sociology*, Vol. 12, No. 1, 313–328. Retrieved from <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2019/12-1/19> [in English].
 11. Lücke, M. & Saha, D. (2019) Labour migration from Ukraine: Changing destinations, growing macroeconomic impact. German Advisor Group. *german-economic-team*. Retrieved from https://www.german-economic-team.com/ukraine/wpcontent/uploads/sites/7/GET_UKR_PS_02_2019_en.pdf [in German].
 12. Malynowska, O. (2020). International Migration of the Ukrainian Population Since Independence: Migration from the Newly Independent States. *Societies and Political Orders in Transition*, 169–185. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-030-36075-7_8 [in English].
 13. Scipioni, M. (2018). Failing forward in EU migration policy? EU integration after the 2015 asylum and migration crisis. *Journal of European Public Policy*, № 25:9, 1357-1375. DOI: 10.1080/13501763.2017.1325920 [in English].
 14. Skoczyńska-Prokopowicz, V. (2018). Labor emigration from Ukraine to Poland: history and current status. *Journal of the Belarusian State University. Sociology*, Vol. 1, 195-204 [in Polish].
 15. World Migration Report 2020: International Organization for Migration. *publications.iom.int*. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf [in English].

Ilonia Androshchuk, PhD in Economy, Associate Professor

Anna Dorenska, Assistant

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Prospects for the development of cooperation between Ukraine and the EU's in the field of labor migration

The paper is devoted to the prospects for the development of Ukraine's cooperation with the EU's countries in the field of labor migration regulation. It is established that in current time the international labor migration is one of the most characteristic manifestations of the globalization of the world economy due to the fact that now the number of recipient countries is about 67 units in comparison with 39 units a few decades ago, while the number of donor countries has increased from 29 to 55 units. It was determined that the main reasons for such changes are: global political crises and changes in the world coordinate system.

The hypothesis was proposed and confirmed that, given the objective factors, including the political and the presence of the armed conflict in the country, emigration will only increase in the near future due to the state of the economy and the desire to receive material income. The cause-and-effect relationships between migration and the socio-economic state of the economy are considered by analyzing its main indicators, among them such as: population size, birth rate, education level and retention rate. The hypothesis was put forward and proved that the amount of the earned salary is one of the reasons for voluntary dismissal or reluctance to extend the employment contract. The geographical mapping of labor migrants from Ukraine in the countries of the world was studied.

Key macroeconomic variables such as GDP growth, (un)employment, remittance flows, international development aid and foreign direct investment are identified, which are crucial to understanding the effects of migration as they provide an overview of the economic situation of any country. The forecast values of GDP growth and GDP per capita of Ukraine was analysed in the context of putting forward a hypothesis regarding for the further migration tendencies. The necessity of regulating the negative consequences for the Ukrainian economy in order to counteract its decline in the future due to the decreasing in the number of economically active population in the future, which are the main producers of the country's GDP, has been established.

labor migration, EU, population size, crisis, remittances, socio-economic level of the economy

Одержано (Received) 22.11.2023

Прорецензовано (Reviewed) 06.12.2023
Прийнято до друку (Approved) 27.12.2023